

هجرت و مهاجرت

در فقه اهل بیت علیهم السلام، حقوق ایران و بین الملل

سید امیر حسین حسینی ترکستانی

www.ketab.ir

بیروت

حسینی ترکستانی، میدامیر حسین، ۱۳۵۹ -

هجرت و مهاجرت در فقه اهل بیت (علیهم السلام)، حقوق ایران و بین الملل / امیر حسین حسینی ترکستانی.

- قم: مؤسسه بوستان کتاب، ۱۴۰۲.

۴۹۶ ص. - (مؤسسه بوستان کتاب: ۲۸۶۸) (فقه و حقوق)

ISBN 978-964-09-2566-9

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. [۴۷۳] - ۴۹۶؛ همچنین به صورت زیر نویس.

۱. مهاجرت (فقه). ۲. مهاجرت - جنبه های مذهبی - اسلام. ۳. مهاجرت - قوانین

و مقررات - ایران. الف. مؤسسه بوستان کتاب. ب. عنوان.

۲۹۷/۳۷۹

BP ۱۹۸ / ۶

شماره کتاب شناسی ملی: ۹۳۱۴۹۶۲

۱۴۰۲

www.ketab.ir

■ موضوع: فقه و حقوق

■ گروه مخاطب: - تخصصی (طلاب و دانشجویان)

- عمومی

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۸۶۸

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۸۴۰۲

بوستان کتاب

بوستانکتاب

هجرت و مهاجرت در فقه اهل بیت (علیهم السلام)، حقوق ایران و بین الملل

- نویسنده: سید امیرحسین حسینی ترکستانی
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- تئیت چاپ اول: ۱۴۰۲ • شمارگان: ۳۰۰
- بها: وبسایت رسمی مؤسسه بوستان کتاب

www.bustaneketab.ir

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک اثر متعلق به مؤسسه بوستان کتاب است

Printed in the Islamic Republic of Iran

♦ دفتر مرکزی: قم، خیابان معلم، معلم، ۱۴، پلاک ۱۷، کدپستی: ۳۷۱۵۶۱۶۶۵۹، تلفن: ۰۲۵۳۱۱۵۲۶۳۲

تلفن های پخش: ۰۲۵۳۱۱۵۲۷۲۰ و ۰۲۵۳۱۱۵۲۷۴۱

♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهید، تلفن ۰۲۵۳۱۱۵۱۱۸۷ و ۰۲۵۳۱۱۵۱۲۵۰

♦ فروشگاه تهران: خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۰۲۱۶۶۹۶۹۸۷۷۸

♦ فروشگاه اصفهان: خیابان حافظ، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۰۳۱۳۲۲۲۰۳۷۰

♦ فروشگاه مشهد: چهارراه خبری، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۰۵۱۳۲۲۳۳۶۷۲

♦ فروشگاه رنگین کمان (کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهید، تلفن: ۰۲۵۳۱۱۵۲۷۷۳

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.ir

پایگاه اینترنتی فروش کتاب: www.bustaneketab.ir

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • سرویراستار: محمدرضا منصفی سزوندانی • ویراستار: معصومه قربانی
- اصلاحات حروف نگاری: حسین محمدی و مهدیه قربان دوست • صفحه آرایی: احمد مؤتمنی و حلیمه قربانی
- نمونه خوانی: علی میری و جواد غروجی • طراح جلد: محمود هدایی • اداره آماده سازی: حمیدرضا تیموری
- اداره چاپخانه: محمد فرامرز و سایر همکاران لیتوگرافی: چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی.

رئیس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۱۵		مقدمه
۱۹		تقدیم

بخش اول: مفاهیم و کلیات

۲۳		فصل اول: مفاهیم
۲۳		مفهوم مهاجرت در لغت
۲۸		مفهوم هجرت و مهاجرت در فقه و حقوق
۲۸		مفهوم هجرت و مهاجرت در فقه
۳۰		هجرت و مهاجرت در اصطلاح فقها
۳۱		مفهوم هجرت و مهاجرت در حقوق
۳۲		عوامل مهاجرت
۳۲		عوامل دفع مهاجران
۳۲		عوامل جذب مهاجران
۳۳		انواع مهاجرت
		مهاجرت داخلی (Internal Migration) و مهاجرت بین‌المللی
۳۶		(International migration)
۳۷		بررسی مفاهیم مشابه
۳۷		مفهوم بیگانه
۳۷		تعریف بیگانه

هجرت و مهاجرت در فقه اهل بیت علیهم السلام، حقوق ایران و بین الملل

۴۱	مفهوم پناهنده و پناهجو
۴۵	مفهوم آواره
۴۵	آواره جنگی
۴۶	آواره بلایای طبیعی
۴۷	اتباع
۴۹	فصل دوم: کلیات
۴۹	پیشینه تاریخی مهاجرت
۵۶	تفاوت هجرت با امور مشابه
۵۷	سیر و تطور مهاجرت در کتب فقهی
۵۷	پیشینه فقهی هجرت
۶۳	مهاجرت در اصطلاح فقیهان
۶۴	پیشینه تشریع هجرت
۶۶	انواع هجرت و مهاجران
۶۶	اقسام هجرت آفاقی
۶۷	۱- ۱. هجرت و سیر و سفر
۶۷	۱- ۲. هجرت و مهاجرت علمی
۷۳	۱- ۳. هجرت، تجارت و کسب
۷۴	۱- ۴. هجرت معارفی و مصاحبت با بزرگان
۷۵	۱- ۵. هجرت برای آزادی مذهبی
۷۵	۱- ۶. هجرت به سوی جامعه برتر
۷۶	۱- ۷. هجرت اعتاضی از بادیه به مدن
۷۷	تعرب بعد از هجرت
۸۰	معنای تعرب بعد از هجرت
۸۸	روش اول
۹۰	روش دوم
۹۴	مهاجرت و تعرب به شهرهای غیر مسلمانان
۹۷	رابطه هجرت و تعرب

فهرست مطالب

۹۹	هجرت و آزادی از سلطه غیرمسلمانان
۱۰۳	هجرت و شعارهای اسلامی
۱۰۳	معنای شعارهای اسلامی
۱۰۵	شعارهای اسلامی در اصطلاح فقیهان
۱۰۶	شعارهای اسلامی و ایمانی
۱۰۷	تقیه و شعارهای اسلامی و ایمانی
۱۱۱	حکمت و اسباب مشروعیت هجرت
۱۱۱	۱. اهمیت عمل و کار مهاجر
۱۱۴	۲. مشروعیت و جهانی بودن دعوت
۱۱۵	۳. هجرت و دست یابی به دین
۱۱۷	۴. هجرت و تأثیر عالم غیردینی
۱۱۸	هجرت و حق آزادی

بخش دوم: احکام فقهی، هجرت و مهاجرت

۱۲۳	فصل اول: حکم تکلیفی مهاجرت
۱۲۳	نصوص قرآنی مهاجرت
۱۳۰	نصوص روایی مهاجرت
۱۳۱	بهترین هجرت
۱۳۲	هجرت از سرزمین گنهکاران
۱۳۳	تعرب بعد از هجرت
۱۳۴	جایگاه مهاجران
۱۳۵	ولایت مهاجران
۱۳۶	وراثت مهاجران
۱۴۱	مهاجران و فضیلت مهاجرت
۱۴۳	فضیلت مهاجرت از مکه
۱۴۵	جایگاه و مکانیت هجرت

هجرت و مهاجرت در فقه اهل بیت علیهم السلام، حقوق ایران و بین الملل

۱۴۶	موارد هجرت و مهاجرت
۱۴۸	مهاجرت از باطل به حق
۱۵۰	بقای هجرت و دوام کفر
۱۵۳	هجرت و سرزمین مسلمانان
۱۵۵	احکام مهاجرت
۱۵۶	جواز یا وجوب مهاجرت
۱۵۶	الف) کتاب
۱۵۷	ب) سنت
۱۵۹	ج) اجماع
۱۵۹	د) سیره
۱۵۹	مسائل جواز یا وجوب مهاجرت
۱۵۹	مسئله اول: ملاک حکم هجرت
۱۶۱	مسئله دوم: وجوب در هجرت
۱۶۴	مهاجرت مستضعفان
۱۶۷	مسئله سوم: قصد قربت در هجرت
۱۶۸	مهاجرت قادر و غیر قادر
۱۷۰	هجرت و مهاجرت بر غیر قادر
۱۷۱	هجرت در فرض تمکن و قدرت
۱۷۵	فصل دوم: احکام تکلیفی مهاجران
۱۷۷	وجوب هجرت مستضعفان
۱۸۴	حکم اقامت مهاجران
۱۸۸	حکم هجرت از سرزمین های غیر اسلامی
۱۹۳	هجرت از سرزمین های اسلامی
۱۹۷	هجرت و سرزمین های اسلامی و غیر اسلامی
۲۰۰	قاعده در وجوب هجرت (تقیه)
۲۰۳	احکام هجرت مستحب
۲۰۶	فلسفه استحباب مهاجرت

۲۱۰	هجرت و سرزمین معصیت
۲۱۲	حکم عبادت مهاجران
۲۱۴	هجرت و حفظ عقاید فرزندان
۲۱۸	مهاجران و رعایت قوانین سرزمین غیراسلامی
۲۱۹	۱. اخلاق اسلامی مهاجران
۲۲۰	۲. اصل عدالت و مهاجران
۲۲۲	۳. روحیه هم‌پاری مهاجران

بخش سوم: حقوق مدنی مهاجران در فقه اهل بیت علیهم‌السلام

۲۲۷	فصل اول: انواع مالکیت مهاجران
۲۲۸	مهاجران و مالکیت شخصی
۲۳۲	مهاجران و مالکیت عمومی
۲۳۴	مهاجران و مالکیت دولتی
۲۳۹	مهاجران و اشتغال
۲۴۴	مهاجران استفاده مساوی از بیت المال
۲۴۸	مهاجران و مساوات
۲۵۵	فصل دوم: مهاجران و غنیمت فئ و انفال
۲۵۵	انفال در لغت
۲۵۸	فئ در لغت
۲۵۹	انفال و فئ در قرآن و روایات
۲۷۰	مهاجران، اراضی صلح و مفتوح عنوه
۲۷۴	مهاجران و سرزمین‌های مفتوح عنوه
۲۸۵	مالکیت و احکام فقهی اراضی مفتوح عنوه
۲۸۹	مسکن و مهاجران
۲۹۱	مهاجران و یاران
۲۹۵	مهاجران، تبنی و فرزندخواندگی

بخش چهارم: حقوق مدنی مهاجران در حقوق ایران و بین الملل و

اسناد بین الملل

فصل اول: حقوق مدنی مهاجران در حقوق ایران و بین الملل	۳۰۳
حقوق مدنی مهاجران در قوانین کشورهای اسلامی	۳۰۴
مهاجران و عمل متقابل	۳۰۶
مهاجران و منافع ملی	۳۰۷
حقوق اساسی اتباع و مهاجران در ایران	۳۰۸
مهاجران و احوال شخصیه	۳۰۸
مهاجران و تابعیت	۳۰۹
انواع تابعیت	۳۰۹
مهاجران، مالکیت و حق مسکن	۳۱۱
مهاجران، عبور و مرور، توقف، اقامت و خروج	۳۱۳
مهاجرت و حقوق شهروندی	۳۱۳
حراست از جان و مال مهاجران	۳۲۱
مهاجران و اشتغال	۳۲۴
شرایط صدور پروانه کار	۳۲۶
اعتبار پروانه کار	۳۲۷
ضمانت اجرای عدم رعایت مقررات پروانه کار	۳۲۷
پناهندگان شاغل در ادارات دولتی	۳۲۸
مقررات قانون کار پناهندگان	۳۲۹
مهاجران و حرفه	۳۳۱
مهاجران و صنعت	۳۳۲
مهاجران و تجارت	۳۳۳
حمایت از علایم تجاری مهاجر	۳۳۵
ثبت علایم تجاری	۳۳۶

فهرست مطالب

۳۳۶	انتقال علایم تجارتي
۳۳۷	مهاجران و مالکیت
۳۳۹	مهاجران و حق انتفاع
۳۴۳	مهاجران و حق اسباب مالکیت
۳۴۴	مهاجران و احیای اراضی موات
۳۴۶	تحجیر و مالکیت
۳۴۷	حیازت و مالکیت
۳۴۸	مهاجران، عقود، معاملات و الزامات عقود معین
۳۴۹	اقسام عقد و معاملات
۳۵۳	اقسام و احکام معلق علیه
۳۵۵	مهاجران و بیع در معاوضه
۳۵۶	مهاجران و اجاره
۳۵۹	شرایط و احکام مورد اجاره
۳۶۲	مهاجران و مزارعه
۳۶۲	شروط عقد مزارعه
۳۶۵	مهاجران و مساقات
۳۶۵	شرایط عقد مساقات
۳۶۹	مهاجران و احوال شخصیه
۳۷۲	مهاجران و وصیت
۳۷۶	مهاجران و ارث
۳۸۰	هجرت و ارث
۳۸۱	مهاجران، نکاح و ازدواج
۳۸۵	مهاجران و طلاق
۳۸۶	مهاجران و شهادت
۳۸۸	شرایط شهادت
۳۹۰	شهادت دروغ و جرح شهود
۳۹۳	فصل دوم: حقوق مهاجران در اسناد بین المللی

هجرة و مهاجرة در فقه اهل بیت (علیهم السلام)، حقوق ایران و بین الملل

۳۹۳	رفتار با بیگانگان و مهاجران
۳۹۴	مهاجران و کاپیتولاسیون
۳۹۵	شرط کالوو (Calvo Clause) و رفتار با مهاجران
۳۹۷	معیار رفتار ملی (National Treatment) با مهاجران
۴۰۲	استاندارد بین المللی حداقل حق مهاجران
۴۰۴	مهاجران و معیار بین المللی حداقل عدالت
۴۰۵	مهاجران و حقوق شخصیت
۴۰۹	مهاجران، اتباع و پناهجویان
۴۱۴	مصادره اموال بیگانگان و مهاجران
۴۱۷	اموال فکری و حقوق معنوی مهاجران
۴۲۲	تبعیض با مهاجران
۴۳۱	حل و فصل اختلافات مهاجران
۴۳۷	مهاجرة، قاعده التزام و ادن
۴۳۹	الزامات دولت ها در قبال حقوق مهاجران
۴۴۶	الزام بین المللی حق مهاجران
۴۵۰	حقوق مدنی مهاجران
۴۵۴	حقوق سیاسی مهاجران
۴۵۷	مهاجران و میثاق های بین المللی
۴۶۱	مهاجران و حداقل استانداردهای حقوق پاریس
۴۶۲	رابطه حقوق اقلیت ها و مهاجران
۴۶۹	نتیجه
۴۷۳	کتاب نامه

مقدمه

پدیده هجرت و مهاجرت از قدیم الایام عاملی مهم در چرخه تحولات زندگی فردی و اجتماعی بشر بوده است ولی امروزه با توجه به جهانی شدن و جهانی سازی، حرکت بشر به سمت جامعه جهانی و دستیابی به تکنولوژی برتر و فضای سایبری و اطلاعاتی در حوزه های گوناگون کاربست مؤثر و نقش سرنوشت ساز در زندگی بشر را بر خود اختصاص داده است.

ازاین رو بر فقیهان و حقوق دانان مسلمان لازم است که به صورت عمیق و کاربردی ابعاد دقیق این موضوع حساس و سرنوشت ساز را شناسایی کرده و بازتاب های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، اطلاعاتی و فرهنگی آن را در سطح خرد، داخلی و کلان بین المللی با عنایت به مقوله های مهمی چون فرار مغزها و حمایت از اقلیت های مسلمان با ارائه احکام فقهی و حقوقی مدرن مدیریت نمایند.

از توجه دقیق و کاربردی به قلمرو فقه اهل بیت علیهم السلام آشکار می گردد که فقه مجموعه گسترده قواعد زندگی در اجتماع اعم از عبادات و معاملات و قوانین کیفری و احکام قضایی و دادرسی و حقوق متقابل حاکم و شهروندان در حوزه داخلی و بین المللی است که عملاً بر تمام ابعاد زندگی مادی و معنوی آدمی ناظر بوده و عهده دار هدایت رفتار انسان و مسلمانان در نظام اجتماعی بشری و اسلامی می باشد.

هجرت و مهاجرت در فقه اهل بیت علیهم السلام، حقوق ایران و بین الملل

بدون شک با توجه به اجتماعی بودن اسلام رفتار حاکمان اسلامی در حوزه داخلی و روابط بین الملل در نگاه جهانیان بخشی از برآیند فقه اسلامی محسوب می گردد.

بر این پایه، اسلام دینی علمی، الهی و دارای یک نظام فقهی و حقوقی انسانی و فرا انسانی می باشد؛ که تطبیق احکام فقهی و مقررات الهی با دستورات حقوق بشری، موازین اخلاقی و تأثیر متقابل و تعامل میان قوانین و قواعد فقهی از فقه، حقوق و معارف اسلامی، نظام اصیل، پیشران و مستقل ساخته است.

از آن جا که موضوع علم فقه افعال مکلفان می باشد بدیهی است فقه عهده دار کنش ها و واکنش ها، فعل و انفعالاتی است که از مکلف در حوزه های مختلف زندگی از جمله هجرت و مهاجرت صادر می گردد. در این کتاب، مهاجرت و حقوق مهاجران در فقه اهل بیت علیهم السلام، حقوق ایران و بین الملل بررسی می شود؛ بنابراین ممکن است افرادی نا آگاه به نظام جامع حقوق عمومی، خصوصی و بین المللی اسلام این سؤال را مطرح نمایند که آیا در اسلام موضوع «مهاجرت و حقوق مهاجران» و مباحث فقهی و حقوقی آن آمده است؟

در پاسخ باید گفت که نتیجه مطالعه، تحقیق و پژوهش در متون اسلام، قرآن و احادیث و برآیندهای دیگر آنان (متون فقهی) و زحمات فقیهان جهان اسلام و به خصوص فقیهان مکتب اهل بیت علیهم السلام نشان می دهد که نظام فقهی حقوقی اسلام، حیانی است و به شکلی جامع و منسجم و در عین انعطاف پذیری و سهل و آسان بودن؛ مستقل از دیگر نظام های حقوقی دنیا می باشد.

«رنه داوید»، حقوق دان بزرگ معاصر، در این خصوص گفته است: حقوق دین اسلام با تمام جزئیاتش، جنبه الهی و آسمانی دارد که در جهان هیچ نیروی نمی تواند آن را تغییر دهد.^۱ سپس در تفاوت حقوق کلیسایی و

۱. رنه داوید، نظام های بزرگ حقوقی معاصر، ص ۴۵۳.

اسلامی بیان می‌کند: حقوق کلیسا با این که بر اصول ایمان و اخلاق مسیحی که خود مبتنی بر وحی است، لیکن و حیانی نیست و بلکه با افکار انسانی مخلوط شده است، اما حقوق اسلامی، جزئی از دین اسلام، تشکیل یافته از آن و و حیانی است؛ از همین رو، اسلام هر موضوع و افکار حقوقی را که کاملاً منطبق با قواعد شریعت نباشد، مردود می‌داند.^۱

در این پژوهش درصدد بررسی فقهی مهاجرت و حقوق مهاجران در اسلام هستیم و سعی کرده‌ایم با جمع‌آوری و تحلیل گزاره‌های موضوع پژوهش که در فقه اسلامی به طور پراکنده و در جایگاه‌های مختلف با عناوین مشابه یا معادل و یا بدون عنوان وجود دارد، اجرایی بودن موضوع تنوری را ثابت کنیم و تلاش کرده‌ایم (تا با تطبیق تنوری بر وضع موجود نه تحمیل وضع موجود بر تنوری) براساس فقه جواهری مبتنی بر یک نظام فقهی حقوقی و براساس احکام اولی و ثانوی بر روش اصطلاحی، پیاده گردد.

منبع اصلی و عمده این پژوهش، برخاسته از منابع اصلی و نخستین فقه، قرآن، حدیث و عقل و از منابع معتبر فقیهان مکتب اهل بیت علیهم‌السلام می‌باشد و از آن جا که هدف نگارنده نظریه‌پردازی اندیشه فقهی اسلامی در قالب نگارشی علمی است تنها به متون فقهی فقیهان اهل بیت علیهم‌السلام بسنده نکرده و از متون فقهی مکتب خلفا (اهل سنت) در جهت تبیین و تأیید بحث استفاده شده است.

در مستندسازی و ارجاعات در خصوص فقه اهل بیت علیهم‌السلام به متون دست اول قدیم و جدید فقیهان به صورت گسترده مراجعه شده است؛ در مورد فقه اهل سنت نیز به چند کتاب اکتفا شده است.

از آن جا که هنوز کتاب و یا حتی بحث مستقلی در موضوع «هجرة و مهاجرت در فقه اهل بیت علیهم‌السلام، حقوق ایران و بین الملل» از نگاه فقه

۱. رنه داوید، همان، ص ۴۵۴.

هجرت و مهاجرت در فقه اهل بیت علیهم السلام، حقوق ایران و بین الملل

اسلامی به طور عموم و فقه اهل بیت علیهم السلام به طور خصوص به نگارش درنیامده و این گونه متون فقهی مستند، در یک مجموعه گردآوری نشده و در ابواب مختلف فقهی پراکنده است نخست بایستی مباحث مقدماتی پژوهش را معارفی مطرح نموده و سپس این بحث را در فصول آتی به صورت استدلالی و اجتهادی تبیین کنیم و این مسئله نیز ضرورت بحث را از دو دیدگاه فقهی و حقوقی آشکار کرده و ویژگی جوان بودن بحث و تحول پذیری فقه الهجره را دوچندان می کند، زیرا ممکن است کنکاش و مطالعه تطبیقی این موضوع در فقه اهل بیت علیهم السلام با تکیه بر حقوق ایران و بین الملل بر روند تحول مهاجرت و در سطح بین الملل و یا حداقل در سطح کشورهای اسلامی و تأثیرگذار باشد به میدان عمل کشاند و ما بحمدالله تلاش کرده ایم گزاره های اصطلاحی را مستند نموده، آن را با استدلال علمی بیان کنیم. امیدواریم این اثر بتواند گامی نو در گشودن پنجره ای جدید به نظام فقهی و حقوقی جهان اسلام باشد از مینه گسترش موضوع «فقه الهجره» را در عصر جهانی شدن فراهم کند.

با عنایت الهی در تدوین این کتاب و توجه پیشوای مهاجران حضرت ولی عصر علیه السلام که شامل حال نگارنده شده وظیفه خود می دانم از همه استادان و بزرگان که در تدوین این اثر یاری رساندند به ویژه فقیه عالیقدر حضرت آیه الله العظمی حاج سیدحسین حسینی شاهرودی که با تقریظشان حسن مطالب و وثاقت این نوشتار را تأیید نموده است تشکر کنم. هم چنین از حضرت آیه الله العظمی سیدمحمدکاظم مصطفوی و حضرت آیه الله دکتر احمد عابدی و آیه الله سیدعلی علوی قزوینی و حجة الاسلام والمسلمین حاج محمدتقی مجتهدی و حجة الاسلام والمسلمین محمد کرباسی و حجة الاسلام والمسلمین علی

سانلی و فرزند عزیزم سید مرتضی حسینی علم الهدی سپاس گزارم. نیز از رئیس محترم مؤسسه بوستان کتاب جناب آقای دکتر محمد باقر انصاری و مدیر تولید حضرت حجة الاسلام والمسلمین آقای اشرفی و همه دست اندرکاران مؤسسه که در آماده سازی و چاپ و نشر اثر تلاش نموده اند تشکر می کنم. از خداوند (عز و جل) برای همه آنان سلامتی، توفیق و عاقبت به خیری مسئلت دارم.

تقدیم

به آن پیام آور نامدار اسلام، تمیم کننده اخلاق نیک و وسیله نزول رحمت خداوند بر جهانیان، یعنی رسول خاتم صلی الله علیه و آله و تبیین کنندگان آرمان بلند آن حضرت؛ امامان معصوم علیهم السلام و نیز آن بانویی که الگوی پیشوایان است و مهاجران از آل ابوطالب، مؤمن قریش و همه دهر روان و پیروان راستین آن حضرت که در راستای تحقق درخت اسلام از همه سختی خویش گذشته و شربت شهادت نوشیدند و با جهاد و مجاهدت خود در مقابل دشمن ایستادند و با هجرت خود مهاجر شدند و خصوصاً آن امام و پیشوای مهاجران حضرت حجة بن الحسن العسكري علیه السلام که از شهری به شهری، از قصبه ای به قصبه ای دیگر در حال هجرت است و از سوی حضرت حق بر اعمال و رفتار ما ناظر و شاهد است. بدان امید که روزی این هجران پایان یابد و با تحقق انقلاب جهانی آن حضرت، هجرت و مهاجرت نیز پایان فقه، عدل و قسط در جهان حکم فرما گردد.

سید امیر حسین حسینی ترکستانی